

Oponentský posudek na diplomovou práci

Bc. Daniela Ježdíková

Architektura a sepulkrální památky historických pohřebišť na území bývalých okresů Hradec Králové, Náchod a Rychnov nad Kněžnou

Ústav historických věd FF UPCE, 2022

Zpracoval: Mgr. Bohdan Šeda

Předložená diplomová práce se podle charakteristiky autorky v úvodu zabývá zdokumentováním umělecko-historicky hodnotné a zajímavé architektury a sepulkrálních památek na vymezeném území bývalých okresů Hradec Králové, Náchod a Rychnov nad Kněžnou, včetně vytvoření katalogu vybraných umělecko-historicky hodnotných sepulkrálních památek. Časové vymezení není definováno.

Práce je prezentována na 150 stranách, z nichž tvoří 106 stran katalog s vloženou fotodokumentací a dále je doplněna 2 mapkami a obrazovou přílohou čítající 96 fotografií.

Kromě úvodu, závěru a katalogu je práce rozdělena na čtyři části nazvané 1. Vymezení území a jeho charakteristika, 2. Hřbitovy a jejich typologie, 3. Vývoj pohřbívání a sepulkrálních památek, 4. Architektonické formy a symbolické motivy náhrobků.

V úvodu autorka definuje rozsah terénního výzkumu, který je neobyčejně rozsáhlý a zahrnuje tři stávající okresy. V úvodní části postrádám jasnější metodická východiska a formulaci výzkumných otázek a cílů práce. Jako klíč výběru pro výběrový katalog je téma poněkud vágně omezeno na křesťanské a občanské hřbitovy a na „více netradiční a umělecky zajímavé náhrobky“. Spíše jako vedlejší produkt terénní práce je definován zájem o typologii náhrobků, jejíž přehled nakonec tvoří třetí nejrozsáhlejší a také relativně nejpřínosnější část práce.

Rozbor zkoumaného území v první kapitole je velmi stručný. Je zcela rezignováno nejen na přehled historie regionu, nebo na základní rozbor vývoje sídelní struktury, ale i na základní kvantitativní přehled počtu a umístění pohřebišť.

Druhá část je věnována obecné typologii hřbitovů a jedná se v zásadě o nepříliš objemnou rešerši sekundární literatury. I zde bylo rezignováno alespoň na základní statistický přehled zastoupení jednotlivých typů hřbitovů ve zkoumaném území. Poněkud nevhodně působí zmínka o recentních zvířecích hřbitovech, z hlediska tématu práce zcela nepodstatných. Také jako úvodní snímek obrazové přílohy není toto téma zcela nejvhodnější. Téma typologie pohřebišť také není dále v práci, ani v katalogu nijak rozvedeno.

Třetí část tvoří kromě katalogu nejrozsáhlejší a také poměrně kvalitní část práce. Autorka se pokouší o vytvoření či rozšíření typologického rejstříku tvarů náhrobních monumentů a jejich ikonografické výbavy. Definuje celkem dvanáct tvarových i námětových okruhů. I když rozdělení je poněkud nevyrovnané a poněkud nekonzistentně směšuje formální a námětovou stránku, má jistou logiku. Absurdní je pouze zařazení kategorie pomníčků u silnic. Sympatické je především propojení navrženého typologického se situací ve zkoumaném území včetně uvedení konkrétních příkladů a včetně provázání s obrazovou přílohou. Bohužel téma není šíře rozpracováno, například ve formě základního kvantitativního statistického vyhodnocení zastoupení jednotlivých typů.

Nejrozsáhlejší částí práce je obsáhlý výběrový katalog, který dokládá, že je práce založena na rozsáhlém vlastním terénním výzkumu autorky a prospekci několika desítek hřbitovních areálů.

V katalogu citelně chybí hesla celých hřbitovních areálů obsahující alespoň stručnou charakteristiku umístění a podoby hřbitovního areálu, nástin jeho historie, typu hřbitova a systematizovaný přehled rozsahu a kvality charakteristiku duchovnosti sepulkrálních památek ze zkoumaného období v každé lokalitě. Následně je totiž v katalogu podrobněji rozebrán pouze malý počet vybraných náhrobků a hrobek a celkový přehled o rozsahu a kvalitě souboru v lokalitě zcela chybí.

Katalogová hesla konkrétních náhrobků jsou velmi stručná a poměrně zběžná. V některých téměř chybí slovní popis díla, nebo je velmi nepřesný. Namátkou: „Náhrobek je tvořen dvěma hranatými sloupy“ (s. 45). V heslech také není důsledně uváděna datace vzniku a materiál. Přesto autorka prokázala základní schopnost rozboru a popisu uměleckého díla, včetně použití odborné terminologie a slohového zařazení.

Obrazová příloha je tvořena vlastními poměrně kvalitními fotografiemi autorky, které dokládají vlastní obsáhlý terénní výzkum zkoumaných artefaktů. Chvályhodné je zařazení části fotodokumentace přímo ke katalogovým heslům. Druhá část obrazové přílohy dokumentující typologii hřbitovů náhrobků, je zařazena na konci práce a patří k hlavním přínosům práce. Její vypovídací hodnotu ovšem snižují zcela nedostatečné popisky zahrnujícími pouze lokalitu, bez identifikace konkrétního náhrobku, či případně datace. Zcela byla rezignováno na využití a prezentaci historických mapových a plánových podkladů, které přitom zadání práce předpokládá.

Součástí závěrečné kapitoly, u katalogových prací téměř samozřejmou, by měla být mapa lokalit, a dále srovnávací přehledná tabulka jednotlivých katalogových hesel. Tyto přílohy by výrazně usnadnily orientaci v práci a srovnání jednotlivých realizací. Absence těchto obrazových příloh výrazně snižuje přínosy a další využitelnost předložené práce.

Textová úroveň práce není příliš vysoká. Řada formulací je poněkud nejasných nebo zcela banálních např: s. 11-12 ... Pro válečné pohřebiště a pomníky jsou typická místa bitev...(s. 11-12), Nejvíce vyskytovaným zvířetem byl lev (s.16). ...Tomu, že se jedná o stavby v malém měřítku nasvědčuje také metafora hrobu či hrobky jako dům zesnulých s.20. Text je navíc zatížen nemalým počtem překlepů a gramatických chyb, včetně neshody podmětu s přísudkem (Náhrobek je znečištění, s.45). Závěrečným korekturám práce nebyla evidentně věnována dostatečná pozornost.

Předložená práce ne zcela využila nabízený potenciál velmi zajímavého tématu, přesto splnila požadavky kladené na diplomové práce, a proto ji především s ohledem na nezvykle velký rozsah terénního výzkumu **doporučuji k obhajobě** a pro její hodnocení navrhuji **D-E** podle kvality obhajoby.

V Pardubicích 15.5.2022

Mgr. Bohdan Šeda